

ELEKTR ENERGETIKA TIZIMIDA XODIMLARNING MALAKASINI BAHOLASH DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI

Luqmonjonov Asadbek Bahodirjon o'g'li

Farg'ona politexnika instituti

asadbekluqmonjonov@gmail.com

Olimjonov Asrorbek Oybek o'g'li

Farg'ona politexnika instituti

alimjanovasror1@gmail.com

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunga kelib energetika sohasi jadallik bilan o'sib bormoqda. Lekin elektr energetika sohasi juda masulyatli yo'nalishlar qatoriga kiradi. Ushbu maqola orqali elektr energetika sohasidagi xodimlar bilan ishlashning majburiy shakllari va elektr stansiyalaridagi xavfsiz ishlashda xodimlarning malakasi va ishlash prinsipi o'rganiladi va tadbiq etiladi.

Kalit so'zlar: Elektr xavfligi, elektr xodimlari, elektr toki, xodimlarning malakasi.

АННОТАЦИЯ

В настоящее время энергетический сектор стремительно развивается. Но электроэнергетика – одна из самых ответственных сфер. Посредством данной статьи изучаются и применяются обязательные формы работы с работниками в области электроэнергетики, а также квалификация и принцип работы работников по безопасному труду на электростанциях.

Ключевые слова: Электроопасность, электромонтажники, электрический ток, квалификация рабочих.

ABSTRACT

Currently, the energy sector is growing rapidly. But the electric power industry is one of the most responsible areas. Through this article, mandatory forms of work with employees in the field of electric power and the qualification and principle of work of employees in safe work at power plants are studied and applied.

Key words: Electrical danger, electrical workers, electric current, skills of workers.

Elektr energiyasi hozirdagi insonlarning ijtimoiy hayotidagi eng muhim tarmoqlardan hisoblanadi va istemolda keng qo'llaniladi. Hozirda elektr energiyasiz hayotni tassavvur qilish mushkuldir. Elektr energiyasini ishlab chiqarish asosiy tarmoqlari GES, IES, AES, Quyosh panellari va shamol generatorlari hisoblanadi. Bu tarmoqlar bo'yicha esa malakali xodimlar ishlaydi chunki bu ish o'ta darajada ma'suliyatli ish hisoblanadi. Shu sababdan elektr energetika sohasida xavfsizlik birinchi o'rinda turadi. Elektr toki inson hayoti va sog'lig'iga jiddiy xavf tug'dirishi sababli, elektr inshootlari va elektr jihozlari ishlatish faqat vakolatli shaxslar tomonidan ruxsat etiladi. Shu uchun ham kuchlanish ostida yuqori sifatli va xavfsiz ishlarni bajarishga qodir bo'lgan elektr xodimlarini tayyorlash juda ham dolzarbdir. Elektr jihozlari va elektr inshootlari bilan ishlashda xavfsizlikni ta'minlashda mutaxassislarining nazariy va amaliy tayyorgarligini o'z ichiga olgan elektr xavfsizligi asoslarini o'rgatish eng muhim rol o'ynadi.

Xodimlar ta'lim darajasiga, ish stajiga va energetika sohasida faoliyat yurituvchi tashkilotlarda bajarilgan ishlarga qarab, xodimlar elektrotexnik bo'lmagan, elektrotexnologik va elektrotexnikga bo'linadi. Elektr va elektr xodimlari bo'lmagan va o'z ishlari davomida maishiy yoki ofis jihozlaridan foydala oladigan shaxslar elektr xavfsizligi bo'yicha ko'rsatmalarga ega va elektr xavfsizligi bo'yicha I guruhga kiradi. Shuningdek elektr xodimlari yillik tibbiy ko'rikdan o'tishlari va ularga tayinlangan elektr xavfsizligi guruhini tasdiqlashlari majburdir va manashu talablarga to'g'ri kelishi kerak.

Elektrotexnik xodimlar bu elektrotexnologik va murakkab energiya bilan to'yingan uskunalarga va qo'lda ishlaydigan elektr mashinalariga, ko'chma elektr asboblariga va lampalarga xizmat ko'rsatadigan xodimlar ishlash paytida to'la xavfsizlik mehnat muhofazasi qoidalariga amal qilishlari talab qilingan. Shuningdek elektr xodimlari ham bosqichma bosqich quyidagi to'rt toifalarga qabul qilinadi. Bular:

1. Elektr inshootlariga texnik va ekspluatatsion xizmat ko'rsatishni tashkil etuvchi rahbarlar va mutaxassislar

2. Elektr jihozlari ekspluatatsiya qilish, tekshirish va tezkor almashtirish, ish joylarini ta'mirlash va montaj ishlariga tayyorlash va tamirlash

3. Elektr inshootlarini ta'mirlash, rekonstruksiya qilish va o'rnatish bo'yicha barcha turdagi ishlarni bajarish, shuningdek, himoya va avtomatlashtirish vositalarini sinovdan o'tkazish va ularni sozlash

4. Ekspluatatsiya va ta'mirlash, elektr jihozlari joriy va kapital ta'mirlashni amalga oshirishdir.

Elektr energetika tashkilotlarining vakolatli mansabdor shaxslari xodimlar qo'yilgan talablarga rioya qilishlari majburdir.

Endilikda esa elektr xodimlar bilan ishlashning majburiy shakllarini batafsil tadbiq qilamiz. Xodim yangi lavozimga ko'tarilishi uchun quyidagi boshqichlarni tugatishi kerak. Bular:

Birinchi tibbiy ko'rik

Nazariy tayyorgarlik bunda xodim tomonidan elektroenergetika sohasidagi faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar va texnik hujjatlarni mustaqil o'rganishni nazarda tutadi.

Stajirovka tashkiliy bunda esa tarqatish hujjati bilan tayinlangan amaliyot uchun ma'ul xodimning nazorati ostida 2 dan 14 ish smenasigacha davom etadi. Amaliyot davomida xodim tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablarini o'rganadi, ish joyida yo'nalishni ishlab chiqadi, ishlab chiqarish operatsiyalarini bajarish ko'nikmalariga ega bo'ladi, shuningdek xizmat ko'rsatilayotgan uskunaning xavfsiz va muammosiz ishlashi usullari va shartlarini o'rganadi. Imtixonidan oldin tayyorlash va xodimlarning o'z xizmat vazifalarini bajarishi uchun zarur bo'lgan elektr energetikasi sohasidagi sanoat hujjatlari va yo'riqnoma-texnik hujjatlar talablari bo'yicha bilimlarni tekshirish. Imtixonidan oldingi tayyorgarlik tashkilot tomonidan o'z vaqtida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan dasturlarga muvofiq amalga oshiriladi. Stajyorlarni bilim imtixonidan o'tmasdan mustaqil ishlarni bajarishga qabul qilish taqiqlanadi. Shuningdek, bilimlarni tekshirish natijasi tegishli bayonnoma va sertifikatda qayd etiladi va bilimlarni tekshirish jurnalida qayd etiladi.

Xulosa

Albatta, elektr energetika sohasida elektr xodimlarining o'rni muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababdan ham energetika sohasida malakali stajirovkasi bor xodimlar ishlashi kerak va xavfsizlik qoidalarini to'liq bilishi va ularga rioya qilishlari shartdir va belgilangan imtixonlarni topshirishi talab qilinadi. Shuningdek avariya va yong'inga qarshi mashg'ulotlar tezkor va tezkor-ta'mirlash xodimlari tarkibidan xodimlar tomonidan mos ravishda har uch va olti oyda bir marta o'tkazilishi kerak. Maxsus tayyorgarlik kamida 5 va ish vaqtining 20% dan ko'p bo'lmagan bo'lishi kerak va favqulotda va yo'nginga qarshi tayyorgarlik, xizmat ko'rsatiladigan asbob-uskunalarni loyihalash va ishlatish bo'yicha nazariy mashg'ulotlar va rejalashtirilgan ishlab chiqarish amaliyotini o'z ichiga oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. G'ayratjon o'g'li, R. S., Oybek o'g'li, O., & Bahodirjon o'g'li, L. A. (2022). Effect of Using Rolling Material in the Manufacture of Machine Parts. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 3(12), 137-145.
2. Abduhakimov Xurshid Shuxrat o'g'li, Luqmonjonov Asadbek Bahodirjon o'g'li, & Abdubannopov Abdulatif Abdulxaq o'g'li. (2022). YUK TASHISHNI TASHKIL ETISH VA YO'LLARNING AHAMIYATI . *PEDAGOGS Jurnal*, 10(4), 213–219
3. Luqmonjonov, A. B. o'g'li, & Olimjonov, A. O. o'g'li. (2023). SHAHAR SHAROITIDA YO'LLAR VA TRANSPORT TIZIMLARINING TABIATGA TA'SIRI. *INTERNATIONAL CONFERENCES*, 1(2), 762–764
4. Luqmonjonov, A. B. o'g'li, & Olimjonov, A. O. o'g'li. (2023). BINOLARDAGI ISSIQLIK TIZIMLARIDAGI MUAMMOLAR VA ULARGA YECHIM TOPISH USULLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCES*, 1(2), 758–761
5. Oybek o'g'li, Olimjonov Asrorbek, Luqmonjonov Asadbek Bahodirjon o'g'li, and Nematov Husniddin Muhiddin o'g'li. "MATEMATIKA FANINI O 'QITISHDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARIDAN UNUMLI FOYDALANISH." *International scientific-practical conference on " Modern education: problems and solutions"*. Vol. 1. No. 5. 2022.
6. Bahodirjon o'g'li, Luqmonjonov Asadbek, Olimjonov Asrorbek Oybek o'g'li, and Nematov Husniddin Muxiddin o'g'li. "**Avtomashinalardan chiqayotgan zararli gazlarning atrof-muhitga ta'siri.**" *International scientific-practical conference on " Modern education: problems and solutions"*. Vol. 1. No. 5. 2022.
7. Bahodirjon o'g'li, Luqmonjonov Asadbek, Olimjonov Asrorbek Oybek o'g'li, and Nematov Husniddin Muxiddin o'g'li. "**Shamol tezligini aniqlaydigan asboblardan va ularning elektr energiyasiga ta'siri.**" *International scientific-practical conference on " Modern education: problems and solutions"*. Vol. 1. No. 5. 2022.
8. Bahodirjon o'g'li, Luqmonjonov Asadbek, Olimjonov Asrorbek Oybek o'g'li, and Nematov Husniddin Muxiddin o'g'li. "**Energiya tejamliligining jahon iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati.**" *International scientific-practical conference on " Modern education: problems and solutions"*. Vol. 1. No. 5. 2022.
9. Luqmonjonov , A., Olimjonov, A., & Hamzaliyev , O. (2023). VEHICLE TRANSPORT ORGANIZATION, OPERATING CONDITIONS AND COST OF ITS IMPROVEMENT. *Engineering Problems and Innovations*.